

Uvodni razpravljavci na posvetu so se dotaknili različnih nians problematike zaposlovanja mladih – pogojev, ki bi morali biti izpolnjeni za to, da bi se možnosti za zaposlovanje mladih povečale (gospodarska rast in pogoji, ki morajo biti izpolnjeni, da bo gospodarstvo lahko ponudilo nova delovna mesta), potreb po spremembah celotnega pristopa izobraževanja in vzgoje mladih v povezavi z znanji s področja inovativnosti in podjetništva ter nujnosti uskladitve izobrazbene strukture mladih s potrebami na trgu dela. Večji poudarek bi se moralo dati poklicnemu usposabljanju (povečati privlačnost višjega poklicnega izobraževanja), aktivaciji mladih v podjetniških vodah, s poudarkom na sistematičnem pridobivanju podjetniških veščin že od malega, tekom izobraževalnega sistema, predvsem pa dati priložnost mladim, da izkoristijo vse svoje potencialne. Poudarjene so bile tudi priložnosti, ki se kažejo preko prenosa znanja in aktivacije mladih v okviru mentorskih shem, ki temeljijo na medgeneracijskem sodelovanju starejših in mladih.

Kot ena od ključnih težav pri zaposlovanju mladih je bilo izpostavljeno dejstvo, da se izobrazbena struktura mladih ne ujema s pričakovanji in povpraševanjem na trgu dela. Mladi namreč v večji meri vstopajo na trg dela neposredno iz izobraževalnega sistema, torej brez ustreznih delovnih izkušenj ali prakse, kar se ne sklada z zahtevami in pričakovanji delodajalcev, ki iščejo delavce, ki so že ustrezno usposobljeni in izkušeni. S tega vidika je bilo opozorjeno tudi na obvezo delodajalcev, da morajo najti več razumevanja za mlade, ki si težko pridobijo izkušnje, če za to ne dobijo priložnosti.

S strani predstavnikov evropskih institucij so bile podane številne informacije o obstoječih shemah pomoči in ukrepih na področju zaposlovanja mladih, pri čemer je bilo opozorjeno, da mora Slovenija vse te različne strategije in programe za zaposlovanje mladih, ki so na voljo v EU in so tudi finančno podprti (v evropskem proračunu 2014–20208 je za namen zaposlovanja mladih na voljo 8 milijard evrov), znati čim prej vključiti v slovenski prostor, tako preko zakonodaje kot v praksi. Opozorili so na to, da sama zagotovitev delovnega mesta ni dovolj, da je ključna tudi pravica do dostojnih delovnih mest. Pozvali so tudi k iskanju možnosti za zaposlitev mladih v številnih novih tržnih nišah na trgu dela v okviru EU, kot npr. na področjih preskrbe s hrano, skrbi za zdravje in skrbi za okolje oziroma t.i. zelenih tehnologij, kjer se kažejo možnosti kreiranja velikega števila novih delovnih mest.

Podrobneje je bil predstavljen izvedbeni načrt Jamstva za mlade 2014-2015 ter številni ukrepi Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (spodbude delodajalcem za zaposlovanje mladih, mentorske sheme za mlade, pripravništva, usposabljanja mladih na delovnem mestu, projekti za spodbujanje samozaposlovanja, usposabljanje mladih na področju kulture, spodbude za zaposlovanje ranljivih skupin na trgu dela in podpora socialnemu podjetništvu) in Ministrstva za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo (na področju start-up podjetij, seznanjanje otrok in mladih s podjetniškimi znanji, univerzitetni inkubatorji, spodbujanje podjetij, da sodelujejo v procesu oblikovanja bodočega kadra za potrebe gospodarstva, zagotavljanje učnih mest v podjetjih, Izvajanje storitev podpore inovativno naravnanim podjetniškim zamislim, vse do realizacije le-teh s ciljem spodbuditi nastanek novih inovativnih podjetij, subvencije za zagon inovativnih podjetij, ...).

Večkrat je bila omenjena posebna skupina mladih, t.i. NEET (mladi, ki niso zajeti v nobene statistike– niso vključeni v izobraževalni sistem, ne na trg dela niti ne v evidence brezposelnih oseb). Slednjim je težko ponuditi ustrezne rešitve, saj jih je težko identificirati. Večinoma se soočajo s težavami nemotiviranosti in izključenosti iz socialnih omrežij, ki bi jim lahko nudila oporo ali priložnost za aktivacijo.

Posebej so bile izpostavljene ranljive skupine mladih (invalidi, mladi s posebnimi potrebami itd.), ki se še težje vključujejo na trg delovne sile in dobijo še manj priložnosti kot ostali segmenti mlade populacije. Tako se na primer mladi, ki so gluhi, navkljub možnostim, ki jih dandanes ponujajo nove tehnologije za lažje opravljanje dela in komunikacijo, še vedno soočajo z določenimi predsodki, z neustreznim odzivom delodajalcev, svojim lastnim strahom, da ne bi bili sposobni opravljati določenega dela ter z ovirami, ki jih ostali mladi nimajo (npr. težje učenje tujih jezikov, kar zmanjšuje možnosti študijskih izmenjav ali iskanja zaposlitve v tujini....). Na področju zaposlovanja ranljivih skupin mladih je bila podana pobuda, da se sistemsko zagotovijo rešitve za lažji prehod mladih s posebnimi potrebami iz izobraževalnega sistema na trg dela.

Opozorjeno je bilo tudi na pomembno vlogo in odgovornost medijev pri spodbujanju mladih k aktivaciji, pri izgradnji zdravega odnosa do sebe in dela ter pozitivnega odnosa do podjetniške iniciative. Več bi moralo biti danega poudarka informiranju mladih o zgodbah o uspehu in ne zgolj o brezizhodnosti trenutnega položaja.

S strani gospodarstva je bilo opozorjeno, da se od podjetnikov in podjetij velikokrat pričakuje preveč, saj je trenutna situacija tudi zanje izredno težka. Brez ustreznih pogojev za delovanje in širjenje posla, brez zagotovljenih odjemalcev proizvodov in storitev ter brez ustreznih pogojev za financiranje poslovanja, enostavno ni mogoče odpirati novih delovnih mest. Veliko pove tudi podatek, da kar 170.000 od 193.000 registriranih gospodarskih subjektov v Sloveniji v povprečju zaposluje zgolj 1,2 zaposlena. Gre torej povečini za podjetja, ki bi morala za to, da bi zaposlila še kakšno osebo, bistveno povečati svoj obseg dela, kar pa je v trenutnih razmerah zelo težko izvesti.

Predstavniki mladih so izrazili željo, da naj se vsi programi in strategije, ki so že pripravljene ali se še pripravljajo, začnejo čim prej aktivno izvajati ter da se tako politični odločevalci kot ostali deležniki iskreno angažirajo pri iskanju pravih rešitev za zmanjšanje brezposelnosti mladih. Opozarjajo na velika pričakovanja, ki so se zgradila v povezavi z Jamstveno shemo za mlade, čeprav v večji meri predstavlja zgolj nabor vseh že poznanih ukrepov na tem področju, ki jih je država pripravila do sedaj. Vseeno pa Jamstvo za mlade vendarle pomeni premik v razmišljanju vseh, tako mladih kot celotne družbe, saj je bilo končno tudi javno priznано, da visoka brezposelnost mladih predstavlja problem, ki ga je nujno potrebno začeti reševati. Kritike so bile izrečene predvsem na račun nedostojnih pogojev za delo mladih, na večinoma prekerne oblike dela, ki vplivajo tako na samopodobo mladih kot na njihovo počutje in motivacijo. Mladi so namreč v zadnjih letih prisiljeni pristajati na različne oblike dela, ki nimajo druge izbire.

Mladi pogrešajo tudi več konkretnih rešitev v povezavi s kreiranjem novih delovnih mest, saj je slednje sedaj v celoti prepuščeno gospodarstvu in iznajdljivosti mladih. V zvezi s številnimi pobudami k aktivaciji mladih v podjetništvu, pa so opozorili, da nimajo vsi mladi želje postati podjetniki ter da imajo različne interese, možnosti in sposobnosti, iz katerih lahko izhajajo, zato je temu primerno potrebno prilagoditi tudi ukrepe.

Govorniki so v razpravi večkrat pozvali mlade k optimističnemu gledanju na trenutno, sicer težko situacijo, k njihovi aktivaciji, k izkoriščanju njihovih potencialov in iskanju pravih rešitev za vsakega posameznika. Mlade je več govornikov pozvalo k iskanju priložnosti v podjetniških vodah, k izkoriščanju možnosti v okviru novega programa Erasmus Plus ter v okviru številnih drugih priložnosti, ki jih nudita tako EU kot domače okolje.